Дзвони Лемківщини

№ 3 (96)
травень-червень
2015 р.

Газета заснована
29 квітня 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

ЛЕМКІВСЬКІ КОРЕНІ ПРЕЗИДЕНТА ПОЛЬЩІ АНДЖЕЯ ДУДИ

Дружнє ставлення польського політика до України може бути підкріплене українськими коренями.

Дуда – непритаманне полякам прізвище, але цілком зрозуміле для українців. Дудка, наприклад, польською буде «пішчалка». В польській «дуди, дудкі» – це лише різновид ґуральської кобзи. Тобто, і ця назва стосується теренів, заселених лемками і ґуралями (етнографічні групи, що іноді розглядаються як субетнос поляків).

Не дивно, що у поляків під час виборчої кампанії до кандидата з таким прізвищем виникали запитання, що стосувалися його походження. Чорні політтехнологи навіть запускали мережевий вірус про те, що начебто дід Анджея – це Михайло Дуда, [сотник], відомий на Лемківщині командир УПА. «Анджей Дуда – внук бандерівця», – ширилося соціальними мережами.

Анджею Дуді нічого не залишалося, як спершу у Твіттері [соц. мережа] заявити, що його діда звали не Михайло, а Алоїз, хоча той дійсно був родом із Лемківщини (п-т Старий Санч). Згодом у польській пресі з'явилося навіть розгорнуте генеалогічне дослідження родоводу Дуди. З нього випливає, що кандидат [партії] «Право і Справедливість» є лемком: там, зокрема, зустрічаються такі прізвища як Калюжний, Майка та інші.

Але, попри наявність таких прізвищ, про лемків у друкованих матеріалах не сказано ані слова. Справа в тім, що офіційно поляки характеризують лемків як східноєвропейську етнічну групу. Тобто визнають, що вони не є поляками. В Україні лемки вважаються українською етнічною групою. Було б дивно підтверджувати, що маєш українське коріння, коли балотуєшся на Президента Польщі, та ще й від право-консервативної сили. Тож у офіційній генеалогії Дуди всі – поляки.

До речі, колишній пре-м'єр-міністр Польщі, а нині глава Євросоюзу Дональд Туск етнічно має кашубське походження (західнослов'янський народ, що проживає на північному заході Польщі), і цей факт під час виборчих кампаній також був його вразливим місцем, у яке били особливо зациклені на польськості патріоти.

Отже, якщо вірити польським медіа, генеалогічне дерево нинішнього Президента Польщі веде аж до початку XIX століття, до двічі прадіда Яна, який також мешкав на Лемківщині, неподалік Нового Санчу. Нині прізвище Дуда – типове для того реґіону і дуже поширене. Син Яна Францішек одружився з Розалією Калюжною (українське прізвище!). Їхній син Ян служив у австрійському війську, отримав шматок землі в селі Лацкє біля Нового Санча.

Син Яна – Алоїз Дуда (дід президента), був кушніром у Старому Санчі. Цей вид ремесла типовий для того реґіону і лемків загалом. Алоїз одружився з представницею ґуралів Кінґою Рамс. Мама Кінґи мала дівоче прізвище Майка, що характерне для лемків, але не поляків. Алоїз жив довго, і помер тільки 1992 року.

Зате стовідсотково польське коріння в Анджея Дуди по матері. Рід Мілєвських веде його з теренів, де знаходиться географічний центр нинішньої Польщі.

Те, що Дуда має значний відсоток лемківської крові, навряд чи буде якось впливати на його політику. Безумовно, він буде дбати лише про інтереси Польщі. До того ж, лемки у Польщі наразі мають різне позиціонування. Частина з них продовжує вважати себе українцями, частина – окремим народом [русинами], а треті вважають себе уже поляками. Хто є ким, вирішують самотужки. Тож навіть, якби Дуда визнав факт лемківського походження, ніхто це не сприйме автоматично як визнання, що його предки були українцями.

Проте товариствам лемків вартувало би поглибити дослідження. Маючи такого земляка, можна посилити у Польщі позиції, втрачені після операції «Вісла».

Ігор ГОШОВСЬКИЙ -
головний редактор сайту
«Центр транспортних стратегій»

(Літ.: //Вісник СФУЛО. – №5(29), трав. 2015. – С.7-8).

ЛЕМКИ-ЛЕЛЕКИ

Лемки-лелеки, мов зорі величні:
Понад небесами, близенько до сонця.
Близько до сонця, до серця, до мами,
До отчої хати, де тихая річка,
Безмежні простори і рідні потічки.
До свого гніздечка вертає пташина,
Лишаючи землі, чужії країни.
До рідного краю завжди серце лине
У згадці прадавній, старенькій світлині.
То лемки-лелеки зоріють світами,
Шанують могили зі Святими Хрестами.
Нескорена пам'ять, мов кадри із фільму,
Як землю прадавню віддали свавільно.
Народ, як худобу, загнали в вагони,
Крізь терен і сльози від рідного дому.
Де мамина грушка, криниця стояла,
Тепер – нові ґазди там поле зорали.
Руїна у серці і розпач бездонний.
Та ріками сльози, крізь крики і стогін:
«Ой, мамцю-матусю, чого ж ти безсила,
Дітей тих дрібненьких крилом не укрила?»
Злетіли у далі малі лелечата:
Не вижило, впало в дорозі багато.
Наповнена чаша – духовна криниця,
Свічею освітлені в вічності лиця.
Гуркочуть громами, проллються дощами,
В тумані спливають, мов віщими снами,
Набатом б'ють, дзвоном відлунюють в серці.
І серце до серця в молитві озветься:
«Царице Небесно! Так щиро благаю,
Хай пам'яті вогник повік не згасає.
Лампадою світить попід образами.
Окрилена з дому від нас рушниками,
Летять над віками, зоріють світами,
Над горами линуть у даль журавлями.
Де мрія широка, де думка висока –
Там лемківська пісня ясна, синьоока.
Там лемківське слово розумне, величне –
Колиска народу священна і вічна.
В косицю обряди, звичаї вплітає.
Шануйте людей тих, що їх пам'ятають.
...Де сонце за обрій спочити лягає,
Заблимають зорі із рідного краю.
Там тихі тумани століття гойдають,
Роки за роками у небо змивають.
Як лемківську пісню собі нагадаю –
Курличуть лелеки із отчого краю!

Наталія МЕЛЬНИК,
1.12.2012 р.

ДО УВАГИ ЛЕМКІВ УКРАЇНИ!

1-2 серпня 2015 р. в м. Монастириську на Тернопільщині відбудеться XVI Всеукраїнський Фестиваль лемківської культури **«Дзвони Лемківщини»**. У фестивалі братимуть участь професійні та аматорські колективи і окремі виконавці з України, Польщі, Словаччини.

Довідки за тел. (0352) 52 29 93; 096 633 96 49.

29-30 серпня 2015 р. в с. Зимна Вода біля Львова відбудеться Перший Львівський обласний Фестиваль **«Гомін Лемківщини»**. Для участі у фестивалі зголосилися 20 творчих колективів.

Довідки за тел. (0322) 72 39 31; 097 323 11 93; 066 911 76 14.

ХРОНІКА НОВИН

Фестиваль на Полтавщині

5-ий Реґіональний фестиваль лемківської культури «Барви Лемківщини» проходив 2 травня у с. Лютенські Будища в Зіньківському районі. На обласне свято зібралися лемки з різних куточків України, щоб запалити ватру і згадати свій отчий край. Горді та мужні лемки знайшли в собі сили і зберегли Божу іскру, яка вирізняє їх з-поміж інших людей, зберегли пам'ять про своє коріння, розвивають славні лемківські традиції. Фольклорний фестиваль із кожним роком набуває дедалі більшої популярності.

В заході взяли участь в.о. голови райдержадміністрації В. Г. Панченко і голова райради А. А. Рись.

Інф. «ДЛ»

Виставка В. Одрехівського

15 травня о 16.00 год. в головній будівлі Національного музею у Львові ім. А. Шептицького (пр. Свободи, 20) відбулося відкриття виставки скульптури народного художника України, професора Львівської Національної академії мистецтв Володимира Одрехівського з нагоди його 60-річного ювілею.

Скульптор працює у галузі монументальної, декоративної та станкової пластики, досліджує проблеми сучасного мистецтва. У його творчому доробку понад 250 станкових і 30 монументальних творів. За словами художника, роботи останніх двох років – це мистецькі інспірації, джерелом яких є винятково насичені драматичні події, що увірвалися в наше сьогодення.

Т. Радь

«Лемківщина» у Великому Березному

19 травня у Великоберезнянській середній школі відбулися установчі збори, на яких було вирішено створити районну організацію Товариства «Лемківщина». Збори відкрила член Контрольної комісії ВУТЛ Мар'яна Шкурда. Протягом останніх років район став найбільш активним осередком лемківського руху в Закарпатті. Тут діє багато сільських осередків, але офіційного статусу вони не мають. До ініціативної групи увійшли художник Василь Слободський, вчитель Микола Пекар, депутат райради Василь Бельо, фотожурналіст Віктор Ковач, директор Будинку культури Оксана Рудей. Головою районної організації обрано педагога, голову профспілок освітян району Миколу Пекаря.

У роботі зборів взяв участь і виступив голова ВУТЛ і Закарпатської обласної організації Василь Мулеса. Він щиро привітав лемків Великоберезнянщини з важливим етапом в їхній роботі.

М. Шкурда

Празник у Тернополі

Протягом року лемківська громада Тернополя звела церкву Вознесіння Господнього на західній околиці міста, при львівській дорозі. Це 3-банний храм у традиційних формах лемківського дерев'яного будівництва (архітектор Олександр Джула). Залишилося виконати внутрішні оздоблювальні роботи. На храмовий празник Вознесіння планували відкрити і освятити новий храм, проте організаційні зусилля, матеріальні витрати і кошти були віддані для Лемківської ватри в Монастириську. Тому освячення відбудеться у кінці року.

21 травня, у погожий сонячний день біля церкви зібралися лемки Тернополя. Службу Божу, а потім освячення літургійних предметів провів отець Василь Шафран.

І. Ганчова

Продовж. на с. 2.

ХРОНІКА НОВИН

Закінчення.

Пам'яті Никифора

Лемківська громада Львова 21 травня вшанувала пам'ять маляра-примітивіста Никифора – Епіфанія Дровняка з нагоди 120-ліття від дня народження. Керівництво й члени товариства «Лемківщина» поклали квіти до його пам'ятника на Музейній площі в центрі міста.

Захід відбувся під акомпанемент лемківських пісень у виконанні хористів капели «Лемковина».

Т. Радь

Аудіоальбом лемківських пісень

Акторка та співачка Галина Баранкевич 22 травня в Івано-Франківську презентувала аудіоальбом лемківських пісень «Вигнані з раю». Презентація відбулася в рамках фестивалю «Час театру» на камерній сцені Обласного музично-драматичного театру ім. І. Франка. Це другий аудіоальбом співачки, проте він особливий, бо він – лемківський.

Історія лемків дуже близька для акторки, адже її бабуся мала 11 років, коли 1945 р. її з великою родиною вивезли товарним поїздом із Лемківщини на Східну Україну. Цікаво, що багатодітна родина, яка мала лише кілька годин на збір, взяла в дорогу акордеон і скрипку, без яких не мислила свого життя.

«Доля вигнанця – нескінченний шлях повернення. Все, що ми маємо, це пісня як частина райського дому, як дороговказ, як наша душа і віра – коментує Галина Баранкевич.

У альбом «Вигнані з раю» увійшли 14 музичних композицій, серед яких відомі пісні «Під облачком», «Ішло дівча лучками», «Кєд ми прийшла карта», «Ой, верше, мій верше», а також малознані широкому загалу твори. Назва альбому теж символічна: у часі Великого посту лемки виконують церковну пісню «Як пішов Пан-Бог до раю і стрітив Адама і Еву» – про вигнання перших людей. Історія, що крутиться по колу – повторилася: лемків вигнали з їхнього рідного раю Лемківщини, подібно до того, як у сучасній Україні багатьох лемків, яких свого часу переселили на Схід України, тепер виселяють звідти через війну...

«Гал. кор.»

Кєрмеш в Івано-Франківську

24 травня в новозведеній греко-католицькій церкві імені Св. Апостолів Кирила і Методія вдруге зібралася лемківська громада обласного центру. Службу Божу відслужили отці Анатолій Дуда-Квасняк, Михайло Залевський, Юрій Трухан і Олег Червак. Отець Юрій розповів про роль місіонерів Кирила і Методія в прийнятті християнства на Лемківщині, яке було прийняте на 100 років раніше ніж у Київській Русі. В той час Лемківщина належала до Великої Моравської держави.

Потім Кєрмеш продовжився біля Пам'ятного хреста, що неподалік від храму. Священики відслужили молебень і освятили воду. В цокольному приміщенні відбувся невеликий концерт з участю церковного хору. Звучали лемківські народні та українські патріотичні пісні, читали вірші Т. Шевченка.

А. Ядловський

Презентація лемківських книжок

У неділю, 7 червня в приміщенні Тернопільського обласного художнього музею проходила презентація лемківських книжок Ігоря Дуди, виданих останніми роками у Тернополі: «Лемківський словник. 26 000 слів» (2011), «Лемківський гумор» (2014). Третя – «Біобібліографічний довідник» (2015) вийшла з нагоди 75-річчя від дня його народження.

На зустріч із автором зібралася численна лемківська громада Тернополя, знайомі, друзі та родина І. Дуди. Організаторами презентації виступили Тернопільська міська та обласна організації ВУТЛ.

Інф. «ДЛ»

Вечір у музеї

У Закарпатському обласному художньому музеї ім. Й. Бокшая 9 червня відбувся вечір з нагоди Дня матері. Ініціаторами проведення свята виступили Закарпатські обласні організації – ВУТЛ (Василь Мулеса, Володимир Шелепець) і Спілки письменників України (Василь Густі). У вечорі взяли участь академік Академії мистецтва, народний художник України Василь Микита, голова обласного осередку Спілки композиторів, заслужений діяч мистецтва України Віктор Теличко, лауреат Міжнародних конкурсів, співачка Надія Підгородська.

На вечорі були представлені художні та музичні твори, що прославляють жінку-матір.

В. Мулеса

Лемківська громада Тернополя біля церкви Вознесіння Господнього. 21.05.2015 р. З іконою - Іван Фалатович і Марія Тройчак.

Ігор ДУДА – директор Тернопільського обласного художнього музею, заслужений працівник культури України.

ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ І ЛЕМКІВЩИНА

Правник, письменник і журналіст, етнограф і мовознавець, громадський діяч Франц Коковський народився 17 березня (за ін. даними – 17 вересня) 1885 р. в м. Бережани. Закінчив Бережанську гімназію. У 1906 р. вступив на філософський факультет Львівського Університету, але наступного року був арештований і виключений за участь у студентській демонстрації протесту. Член літературно-мистецького об'єднання «Молода Муза» у Львові. В 1907-09 рр. продовжував навчання в університетах м. Грац і Чернівці (Австрія), паралельно співпрацював у газеті «Буковина». У 1910-11 рр. студіював на юридичному факультеті Львівського Університету. В 1912-25 рр. – помічник адвоката, адвокат у Бережанах. За часів ЗУНРу – Державний комісар містечка Козова. В 1925-28 рр. – повітовий суддя в Підгайцях. У 1928-34 рр. – окружний суддя в м. Сянік Краківського воєводства. Відтак повернувся до Бережан, із 1937 р. працював адвокатом. У грудні 1939 р., разом із сином Стефаном, арештований НКВД й ув'язнений в Тернопільську тюрму. Помер у тюремній лікарні 9 вересня 1940 р. Де похований – невідомо.

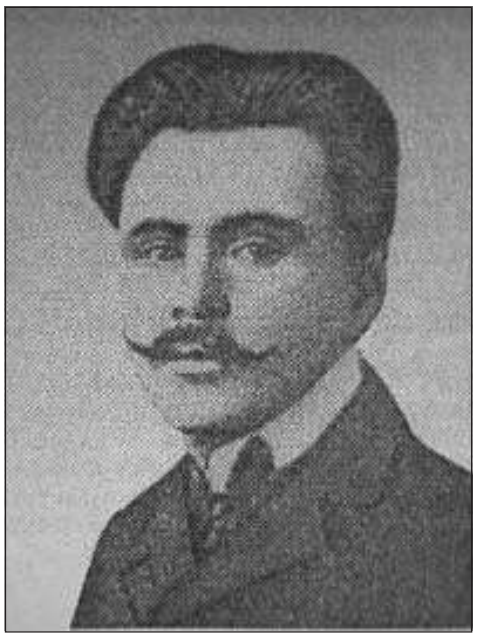

Франц Коковський народився в м. Бережани на Тернопільщині, але протягом шести років жив у м. Сянік на Лемківщині. Свою дослідницьку, громадську та літературну працю присвятив лемкам. Він вивчив їх говірку, звичаї, історію та культуру. Писав історичні, краєзнавчі, етнографічні та мовознавчі дослідження, науково-популярні нариси і статті, розвідки про історичну топоніміку та ономастику. Багато оповідань написані лемківською говіркою. Тому нерідко письменника вважають уродженцем Лемківщини.

Протягом 1932-39 рр. опубліковані наступні статті Ф. Коковського на лемківську тематику (в хронологічному порядку): «Ліхтарні померлих у Сяніччині», «Часник у народних віруваннях», «Як змінюються назви наших сіл», «Із лемківського говору», «Забуті могили», «Мандрівки по Горличчині», «Культ яйця й писанки», «Цікаві звичаї Лемків», «Музей «Лемківщина» в Сяноці», «Скорочення дієслів у лемківському говорі», «Стара лемківська колядка», «Різдвяні звичаї в Чертежі», «До словника назов народних одягів», «Назви сіл у Сяніччині в XV ст.», «Ніч під Івана Купала в селі Явірці на Лемківщині», «Старі церкви на Лемківщині», «Пам'ятки старовини на Лемківщині», «Писанка на Лемківщині», «Домашній промисел та торгівля у Лемків», «Карликів (Село, його населення та звичаї)», «Назви осель Ліського повіту в XV-ім столітті», «Доповнення до «Лемківського словничка», «Стара колядка», «Причинки до назовництва сіл на Лемківщині», «Вінки плетуть (Фрагмент з Лемківщини)», «Хатнє будівництво в Костарівцях», «Назвища в селі Прусіку Сяніцького повіту», «Шовтисова пімста: Лемківське оповідання», «Рибальство в Сяніцькому повіті», «З нагоди з'їзду музеологів у Сяноці», «Святий вечір на Лемківщині», «Нова ділянка культурної праці», «Тиха робітниця (Ірена Добрянська), «Село Манів на Лемківщині», «Назви народних одягів у Карликові», «Назвища та прізвища в селі Маневі», «Тісна». Заголовки свідчать про широту зацікавлень автора. Всі статті були надруковані у львівських часописах: «Діло», «Руська Хата», «Дзвінок», «Громадський Голос», «Життя і Знання», «Бджола», «Рідна Школа», «Назустріч», «Розвага», «Новий Час», «Рідна Мова», «Жінка», «Наша Батьківщина».

Ф. Коковський також співпрацював із часописом «Наш Лемко» (редактори П. Смереканич, Ю. Тарнович), який виходив у Львові. В 1936-37 рр. на його сторінках з'явилися цикли статей: «Від Сянока по Динів», «Культурний рух на Лемківщині», «Над джерелом Ослави», «Східними межами Лемківщини».

У цей період окремими виданнями виходять: прозові збірки «Вчорашні дні: Веселі оповідання» (Перемишль, 1931), «Людська вдячність та інші веселі оповідання», «За Україну: Оповідання з недавнього минулого» (обидві – Львів, 1934), «Юнацькі серця: Оповідання» (Львів, 1935), наукові розвідки «Слідами забутих предків: Оповідання з минулого Лемківщини» (Львів, 1935), «За землю. Лемківська повість», «Східними межами Лемківщини»(обидві – Львів, 1936), «Лемківська слава: Оповідання з часів татарських нападів»(Львів, 1937), «Читальня помогла: Образок з лемківського життя» (Львів, 1938). Повість із життя лемків «Марія» (1938-39) йому не судилося закінчити.

Видання післявоєнних років не чисельні: «Слідами забутих предків: Оповідання з минулого Лемківщини» (Нью Йорк, 1953), «Остання молитва. Оповідання. Повість» (Львів, 1999), «Вибрані статті та оповідання» (Тернопіль, 2010).

З-поміж останніх видань важливе значення мають «Вибрані статті та оповідання» Франца Коковського (упор. та примітки Наталії Ткачової). У цій збірці поміщено передруки статей про мову, спогади про Бережани, літературні портрети письменників Західної України, складені на основі листування. Крім цього, поміщені статті Ф. Коковського в розділах «Діалектологія», «Етнографічні матеріали», «Музеєзнавство», а також його п'ять оповідань, три з яких написані лемківською говіркою. Бібліографія налічує 128 друкованих позицій.

Далі буде.

Звіт голови ВУТЛ О. Венгриновича

8.11.2014 р. м. Львів

Закінчення. Поч. у №93-95.

Необхідно згадати відзначення великих постатей Лемківщини. У Дрогобичі було проведено вечір-спогад про Митрополита Сембратовича, священика С. Венгриновича. У Тернополі на відзначенні ювілею Б.І. Антонича виступали близько 150 артистів, разом із симфонічним оркестром обласної філармонії. Відзначення ювілею Б. І. Антонича пройшли і у Львові з допомогою молодіжних організацій. У Львові хор «Лемковина» відзначив своє 40-річчя великим святковим концертом.

20-ти і 25-ти річчя організацій проведено в Бориславі, Львові, Бережанах, свій ювілей відзначила церква у Шевченківському гаї та мистецький колектив «Бескид» з Івано-Франківська. Бережанська районна організація широко відзначила 100-річчя фольклориста О. Гижі.

У Львові організовано мистецьку виставку М. Янко, у Тернополі – Л. Сороки та її сестри О. Задорожної, у Монастириськах – П. Адам´яка, М. Тиханського, у Івано-Франківську – лемківського одягу (ляльок) І. Криницької. Мистецькі колективи Львова, Монастириська, Борислава, Калуша часто запрошують різні організації в Польщі з метою їх виступу на кермешах, фестивалях. Проведені авторські концерти у Тернополі Надії Кулик, у Житомирі – Ярослава та Валентини Теплих, Анички з Теребовлі, Богдана Пастуха у Львові.

У с. Пастуше (Чортківський р-н) та в Тернополі споруджені у лемківському архітектурному стилі муровані церкви (архітектори – лемки Б. Дудяк та О. Головчак).

У даний час лемківські громади в Івано-Франківську та Тернополі будують дерев´яні церкви, щоб вшанувати на новій малій Батьківщині лемківську самобутню культуру та залишити слід нашого перебування для нащадків. Кожну неділю проводяться лемківські Служби Божі у Тернополі та Івано-Франківську, а також у Львові – у Шевченківському гаю. У Києві проведена виставка творів Никифора, а у Монастириську організована експозиція, приурочена цьому видатному художнику – примітивісту.

Тернопільська міська організація щорічно проводить для дітей свято св. Миколая, в якому беруть участь більше 50-ти дітей.

На сьогоднішній день діють лемківські музеї: у Монастириську – державний обласний музей, а також у Тернополі, Ягольниці, Гутиську, Летячому на Тернопільщині на громадських засадах. У Львівській області діє музей Б. І. Антонича, у с. Зарічеве (Закарпаття) – музей лемківської культури. У Калуші, Рожнятині, Бориславі, Копичинцях, Бережанах діють музейні кімнати. В Перечині створений перший лемківський театр.

В Тернополі та Ужгороді продовжують випускати газети «Дзвони Лемківщини», «Лемки Карпат». У Львові – альманах «Лемківський календар», інтернет – вісник СФУЛО. Член Колегії І. Дуда видав «Лемківський словник», «Лемківський гумор», «Лемківські приповідки». Я. Теплий випустив книгу «Лемківська Атлантида», І. Красовський – Лемківський Енциклопедичний Словник». На науковому обрії України появилися нові імена кандидатів наук Г. Ступінської, Н. Лісняк, В. Наконечного, Д. Байканич, О. Фабрики, Г. Русин. У м. Львові і Тернополі відкриті інтернет-сайти. На мою думку, постає час змінити теперішню роль Фундації дослідження Лемківщини, настає потреба перетворити її в наукову організацію.

Наші краяни виїжджають на рідні землі впорядковувати могили, цвинтарі, церкви, беруть участь у кермешах, із великим ентузіазмом, запалом продовжують їздити на Лемківську Ватру. На жаль, через різні причини, за останні роки зменшується кількість наших мистецьких колективів у програмах Ватри. Можливо, це тимчасове явище.

Цікавим проектом є те, що лемки села Солотвини біля Криниці, які живуть у Польщі та Україні, спільними зусиллями планують поставити пам'ятник із повним переліком прізвищ мешканців села до депортації.

IV. Фінансова діяльність

Лемківські організації ВУТЛ провели великий обсяг роботи з питань статутної діяльності. Можливо, багато заходів мною не названо. Думаю, що виступаючі доповнять мою доповідь.

Кожна організація шукала меценатів, спонсорів. Товариство фінансувалося через спонсорів та, частково, Державною службою ветеранів – окремі обмежені проекти.

Голова Контрольної комісії зробить доповідь про перевірку руху коштів.

Колегія щиро дякує спонсорам і меценатам за виділені кошти для здійснення нашої статутної діяльності.

Шановні делегати! Оцінку роботи Колегії та мені, як голові, даєте Ви.

Наші організації, з часу створення товариства, зробили величезний крок у збереженні лемківського субетносу, у збереженні і відродженні нашої культури, а зробили це Ви – патріоти Лемківщини. Хочу подякувати кожному, хто хоч трішки долучився до підняття авторитету лемків, до нашої справи, хто на громадських засадах плідно працював, забираючи час у своєї родини і віддавав себе справі Лемківщини. Я хочу подякувати членам Колегії, головам обласних і районних організацій, осередків – генераторам нашої справи.

Лемки є достойною етнографічною групою українського народу, десятки тисяч наших краян підняті з колін з Вашою допомогою.

Певно, не все мені вдалося зробити на цій посаді, захищаючи інтереси краян. Працював чесно в ім'я нашого народу. Я прошу вибачення, якщо перед кимсь провинився.

Я залишаю цю посаду. Новий голова повинен зробити ще один крок вперед для ствердження лемків.

«Боже заплат Вам», дороги Краяне!

Штрихи до портрета

Микола ФЕДОРКО

Микола ФЕДОРКО народився 6 грудня 1912 р. в с. Смереківці, повіт Горлиці.

У 1929 р. закінчив 4-и класи ґімназії в м. Горлиці і був прийнятий в Державну чоловічу учительську семінарію в м. Кросно. у 1934 р. закінчив Семінарію і отримав звання вчителя народних шкіл. Вчителював на Лемківщині.

У березні 1946 р. переселений з родиною в Україну. Працював директором Нагірянської початкової школи і вчителем музики в Ягільницькій середній школі Чортківського району. Був керівником хору на кінному заводі та середній школі в с.Ягільниця.

За досягнення у галузі освіти і педагогічної науки нагороджений медаллю А. С. Макаренка і удостоєний почесного звання «Заслужений вчитель УРСР».

У 1978 р. вийшов на пенсію і переїхав до дочки Ірини в м. Запоріжжя на постійне місце проживання.

Помер 20 лютого 1994 р. і похований в Запоріжжі. Архів М. Федорка дочки передали до музею «Лемківщина» в Тернополі.

Дарія АНТОНЮК, учениця.

Я пам'ятаю Діда [**Миколу ФЕДОРКА**] як сильну, водночас лагідну людину. Він вражав людей навколо своїм вихованням: при зустрічі з жінками завжди знімав капелюха, що було незвично для совєтських часів. Щось було невловимо-граціозне в його ході та манерах. Представник Австрії і Польщі, закинутий долею в радянську Україну, змушений був пристосовуватися до нового середовища. Від нього я, десятирічною дівчинкою, вперше почула про Гулаг, голодомор, війну і депортацію.

Запам'яталися дні, коли ми з Дідом гуляли лісом і збирали ліщину [лісові горіхи], а потім готували яєшню з кропивою. А ще – похід на лижах. Для мене, не дуже спортивної від природи дівчинки, це була неабияка пригода.

І тепер, на іншому боці світу [в США], за тисячі кілометрів від Дідової батьківщини, я гортаю сторінки лемківського підручника, виданого у Львові 1933 р., і складаю список запитань до Діда. Але його вже немає поруч...

Оксана ФЕДОРКО, внучка.

Авґустин ВОЛОШИН

РУСИНИ ЧИ УКРАЇНЦІ?

В часі великої мовної, підручникової і національної боротьби, яка оце ведеться на нашому Підкарпаття між трьома напрямками, вороги нашого відродження пустилися шляхом епіґонів і на спосіб червоних аґітаторів і підлих хитрунів софізмами дурять наш бідний нарід. Не дивуємося їм, бо свідомі самі, що правди не мають за собою, стараються вони прикритою брехнею з'єднувати собі сторонників, тримаючися засади, що кожний середник, хоча б і найбільший злочин, – є добрий, якщо їм помагає до осягнення їхньої цілі.

В повному хаосі понять, який панує між нашим народом – і тверді русскіє, і домашні прославлені неділянці закинули вудицю до каламутної води й хитро ловлять людей. Кажуть, що ми були русинами, тож маємо ними бути й далі; училися з руських книжок, тож маємо з них учитися і далі; русинами були наші великани Духнович, Павлович, Добрянський, Кралицький, Попрадов і т. д. – тож русинами маємо бути й ми, а не якимись українцями. Закидають нам «українофільство» (хоч ми правдиві українці, а не українофіли!), добачають у нас впливи галицьких еміґрантів, бачучи між еміґрантами і соціалістів, і комуністів, і безбожників – оскаржують нас, що ми всі соціалісти, комуністи й безбожники. Українців малюють як рогатих чортів, що прийшли винищити наш нарід і на кінець кричать: дивися, русине, які чорти ті українці і чи ти хотів би мати з ними щось спільного? Ні, лиши їх, бо ти ніколи не був, не є й не будеш українцем, а до смерти останеш русином, бо русини були твої предки й руська мати тебе породила, а руська мати може лише русина породити, а не якогось рогатого українця. Гарна й хитра софізма, яка не одного може збаламутити.

Русини ми, чи українці? Безперечно, що ми русини! Так відповість кожний національно свідомий чоловік на Підк.[арпатській] Русі, в Галичині, на Буковині й у Вел.[икій] Україні, якщо він не хоче бути підніжком і грязею чужого народу. Але тоді чому ми самі називаємо себе й позволяємо, ба й домагаємося, щоб нас називали й узнавали українцями? Чи ми вже покинули назву «русин» і виреклися її? Ось, саме відповідь на це питання треба пояснити нашому народові, щоб, будучи русином-українцем, не дався обманути всяким лжерусинам з-під прапора Фенцика чи «Неділі».

Назви «русин» ми не вирікаємося й не покидаємо її. Нею називалися наші славні князі в Київі й у Галичині, й на Підкарпатті, нею називалися наші великі предки, нею називаємося і ми. Ця назва нам була і є дорога і свята. Але коли ми днесь на перше місце видвигаємо й завше підчеркуємо назву «українець-український», то це робимо для того, щоб відрізнити себе від тих, що сталися зрадниками нашого народу й як вовки в овечій шкірі іменем «русини», іменем руського народу, іменем ніби руської культури за мадярські пенґа, за польські золоті туманять і продають русина. Вкрали нашу назву «русини» й нею послуговуються в своїй юдиній роботі. Щоб, отже, відосібнітися від тих справдішних яничарів і зрадників, ми перестаємо вживати стару нашу назву «русини», а вживаємо нашу не много молодшу назву «українці». І цього нашого поступовання ніхто не може нам брати за зле.

Подібну аналогію маємо й у церковній термінолоґії. Напр.[иклад], усі хрещені називаються християнами, то є не всі є членами правдивої Христової Церкви. Ото ж, щоб себе відосібнити від усяких відступників, члени правдивої Церкви Хр.[истової] називаються ще й осібним, більше спрецизованим іменем «католики». Не покидають назви «Християне», але більше видвигають назву «католики», бо ж ім'я «християне» присвоїли собі та ним ошукують людей цілі сотки найрізнородніших собі цілком протирічних сект, як це зробили й наші вороги з нашою назвою «русина». Другу, ще свіжішу аналоґію маємо в сьогоднішній Галичині. В усіх трьох галицьких єпископствах заборонено в богослуженнях уживати назви «православні», а на її місце вживають назви «правомірні» [правовірні]. Галицькі єпископи зарядили так тому, бо московські аґітатори цареславної схизми з тією нашою стародавньою назвою йшли між гр. [еко]–кат. [олицьких] вірників і поволи перетягували їх на схизму. Чи покинули наші галицькі браття назву «православні»? Ні, не покинули, тільки більше видвигають назву «греко-католики чи католики», щоб тим відрізнити себе від тих зрадників Церкви Христової, що підшилися під назву «православні» й нею воюють і школу роблять!

Ті дві аналоґії нам цілком вистарчають. Ми так само не перестаємо бути русинами, тієї назви не покидаємо, вона нам свята й тепер, але, коли під цю назву підшилися всякі свідомі чи несвідомі шкідники, які ні нашої мови добре не знають, ні духом нашого народу не живуть, а тільки служать чужим інтересам, на знищення нашого народу, тоді ми мусимо видвигати другу нашу назву «українці», щоб більше підчеркнути нашу нерозривну одність із великим укр.[аїнським] народом і щоб ясніше зазначити, що ми нічого спільного не маємо з тими, що, називаючи себе русинами, туманять і продають наш руський нарід.

Про це писати й це людям пояснювати треба саме сьогодні, коли по наших селах і по наших «Просвітах» русофільські аґітатори збирають підписи на «руські» учебники. Отже, українське свідоме громадянство, до роботи!

Борітеся – поборете!

(Вперше надрукована в газ.»Свобода». – Ужгород. – 1937, 2 верес. – Ч.28. – С.1. Подається за першодруком. Стаття не підписана. Могла бути ініційована А. Волошиним або ж вийти з-під його пера. //Вісник СФУЛО. – Львів. – Берез. 2015. – №3(27). – С.8-9).

НАШІ ЮВІЛЯРИ – ВИДАТНІ ЛЕМКІВСЬКІ ДІЯЧІ

Травень

60 – **Володимир ОДРЕХІВСЬКИЙ** (*14.05.1955, м. Львів) – скульптор, мистецтвознавець, педагог. Кандидат мистецтвознавства (1985), народний художник України, професор Львівської Національної академії мистецтв. Син скульптора В. Одрехівського зі с. Вілька, п-т Сянік і співачки М. Байко зі с. Яблониця, п-т Коросно.

120 – **Епіфаній ДРОВНЯК** (Никифор *21.05.1895, с. Поворозник, п-т Новий Санч + 10.10.1968, м. Криниця) – маляр-самоук світової слави.

Червень

75 – **Іван ЛАБА** (*3.06.1940, с. Вирава, округ Меджилабірці, Словаччина) – культурно-громадський діяч. Голова Центральної Ради Союзу Русинів-Українців Словаччини (1999-2009). Член Президії, в.о. голови СФУЛО (2011-12).

60 – **Петро ПИСАРЧУК** (*6.06.1955, с. Чемеринці, Перемишлян. р-н, Львів. обл.) – інженер-теплотехнік, громадський діяч, меценат. Директор МП «Лаваз» (1992-93), генеральний директор ТОВ «Айпіс-Л» (1993-2002). Народний депутат України (2002-06). Член правління Українського Союзу промисловців та підприємців (з 2003). Батько зі с. Рихвальд, п-т Горлиці.

90 – **Михайло ДЗІНДЗЬО** (*19.06.1925, с.Красна, п-т Коросно + 8.08.1993, м. Борислав) – фольклорист.

Євген ЯХВАН, Світлана ТИМЧЕНКО

ЦЕ МОЇ БЕСКИДИ

Якби з лемків робили цвяхи, то це були б найміцніші цвяхи в світі.
Петро Яхван, син Дмитра, з Віслочка

На худому, зі сивою щетиною, обличчі блищали тільки очі. Колись дівчата звали його синьооким, а тепер від страху і люті вони якось побіліли, немов теж посивіли. Що то за біда? Його Віслочок, його Бескиди забирають. І хто?.. Хто?..

– Помру, а не віддам! Моя земля! Мої Бескиди! Яню, Яню, добре, що ти не дожила до цього страху. Як же ми гірко і радо будували оцей дім! Щоб і дітям було. А тепер?

Його Яничка посміхалася чорними зірками очей. І як же ж вони в неї блищали. Так забирало душу, немов серце зупинялося і нічим було дихати. Після весілля діти пішли один за одним. І так же вона за ними весело ходила ... І тато, і мама любили її.

У той страшний день Дмитро і посивів, коли її привезли.

– На кого ж ти мене покинула? Життя твоє забрали, а тепер ще й твою могилу заберуть!

Діти не спали, коли він постукав у вікно.

– Марійко, дитино, це я. Збери мені щось з собою, піду на перевал із хлопцями. Не пустимо іродів до Віслочка.

– Тату, тату! А можна ми з Вами підемо, будемо дерева рубати, закладемо дорогу, щоб не проїхали. Он брати як повиростали, ми вже в ліс ходимо.

– Доню, доню, ти ж моя матуся... Та там стріляють. Не доведи, Господи. Казав мамі: не ходи! Не послухала. То ж нелюди! Їм все одно: чи діти, чи жінки ... Сидіть дома. Ох, ох, – стогнало серце. – Та й господарювати треба. Корову доїти, хліба спекти, треба щось їсти. Слава Богу, хоч вода є.

На горі, біля церкви, збиралися чоловіки, несли, хто що міг. Хто гвинтівку, а Іван кулемет притягнув. Такої дружноти давно вже не було. Жінки стояли осторонь із кошиками, покритими вишиваними рушниками, неначе на свято. Проводили своїх. На перевалі Дмитро розподілив хлопців – забили дорогу, а самі залягли. Ніхто навіть не курив. Почувся гуркіт машин, груба лайка. Комуняки проклинали лемків, що не пускали їх у Віслочок.

Після обстрілу, що сколихнув тишу Бескидів, Дмитро не витримав і натиснув на гашетку.

– Не пройдете, скажені, поки я живий, оце вам за мою Яничку, оце за наші молитви і церкви, і рід наш лемківський! Їжте, подавіться! Ще ніколи лемко ні під ким не був!

Загудів літак над селом.

– О, Боже! Там же діти. Бомби скинули на церкву. Іроди! Все. Немає ні москалям, ні полякам пощади! Віслочка захотіли?! – випалив у гніві Дмитро. І почав молитися. Тремтячою рукою клав на себе хрест.

– Господи, забери від мене гнів, бо я від нього сліпну. Укріпи мене і освіти душу мою. Я – Лемко, воїн, зроби мій розум і душу холодною, а руку кріпкою, щоб я не промахнувся. Мої предки захистили Бескиди, зупинили орду. І ніхто з чужинців не ходив по нашій землі. О, Мати Божа! Захисти нас від ворогів!

Довго боронили свій Віслочок. Та навала була страшною. Вони підступно захопили його. На часі почали збирати люд, хитрощами обіцяли, що переселять на кращі землі і дадуть багато її.

А хто не хотів, силою вивозили, навіть не вдягнутих. А хто був у підштаниках, навіть здирали, бо і то багато було. Один сказав Петру, що він за нього кров проливав. Все збіжжя вивезли, завантажили у вагони. Сказали, що на місці роздадуть, та й до того часу [дають]. Кого – куди. Розділили цілі сім'ї та села. Кого на Миколаївщину, кого на Херсонщину. Кіровоградщину. Просто викидали в степу. Ні одягу, ні їжі – хоч здихайте. Якби то не були лемки, то вмерли б. А то тільки кріпкий дух і витримав. Руками виривали землянки, зносили, хто що міг. Гуртувалися, спасали дітей, бо знали: у дітях – майбутнє! Ходили на заробітки. Так і вижили. Та не всі...

Тепер наша земля, наші хати, наші Бескиди – у Польщі. Тільки й зустрічаємося на святі культури «Лемківська Ватра», як гості на своїй рідній землі, один раз у рік. Як чужаки ходимо по своїй землі, гірко схиляємо голови на розтерзаних цвинтарях, біля розбитих церков. Немає вже тих, хто рідну землю боронив, зосталися тільки нащадки. Не забувайте: хто ми і звідки ми! Ми – Лемки! Лемко – то найміцніший цвях у світі! Його не можна зігнути. Єднаймося, лемки всього світу! І зборонимо свою Україну, бо на неї знову зазіхають! Збираймося там, де сходяться два потічки ...

Літ.: Яхван С. П., Тимченко С. О. Мертві лемки йдуть: Новели. –Тернопіль, 2012. – С.11-12.

Іван КОМАРА з Тернополя.
Нар. в с.Бортне, п-т Горлиці.

ЛІТНЄ СНОВИДІННЯ

Завершила свій крок весна рання,
Тепле літо прийшло до нас знову.
Ти приходиш в мій сон на світанні
І несеш дивну квітку любові.

Я назустріч іду, приймаю твій дар
І плачу поцілунком гарячим ...
Але що за мара? Я збудився зі сну –
І ні квітки, ні тебе не бачу.

Тиха ніч надворі. Світять місяць і зорі.
Ні гомону, ні гуркоту не чути.
Тільки в мене одна є проблема така –
Вже сьогодні мені не заснути.

То ж приходь у мій сон на світанні
І житло не минай в дні святкові.
Збережи теплоту в часи ранні,
Принеси дивну квітку любові.

Бо не знаємо ми, скільки нам ще іти
По шляху серед квітів барвистих.
Скільки ще у житті подарую тобі
Поцілунків гарячих і чистих.

РОДИНА ЛЕМКА-ЄҐОМОСЬЦЯ

Жытя каждой родины складат-ся зо прежытя, радости і смутку, шчесьтя і болю, споминів і прагніня, молитвы до Пана-Бога за ліпшы часы. Єдной з такых гісторій, цєкавых і тяжкых, є жытя родины Шафранів-Репелів, з якых походит наш вшыткыма шануваний отец Володимир Шафран а єго жена – імосць Марія.

Юж прешло 20 років, як о. Володимир вкупі з родином приїхав служыти Богу і людям в бучацку церков Сьватой Покровы. 12 лютого минуло 25 років од дня сьвачень, а 9 жовтня прешлого року скіньчыв 70. Але по нім тых років не видно. За роки, котры отец правит в нас, нич праві ся не змінив. Завсе скромний, усьміхнений, до каждого ставит-ся з повагом, за што го шанують і люблят парафіяне.

Наш єґомосць прежыв нелегкє дітиньство. Примусове переселіня молодой родины Шафранів-Репелів зо с. Розтока Велика (повіт Новий Санч, воєводство Краківскє) в с. Книшівка на Полтавшчыну, де юж давно «квітли» колгозы, была великом бідом для них. Заледво, за пітора рокы удало ім ся втечы з того «раю» на Станиславівшчыну в мале і глухє село, де ішчы не было колгозів. Ту прешли дітячы і парібоцки рокы нашого єґомосьця. В тому селі вродилося ішчы четверо діти, вшыткых – шестеро.

Мама о. Володимира – Марія з Репелів, походила зо заможной родины розтоцкого війта. Была найстарша. Мала ішчы штирі сестры і пятеро братів. А єй дідо быв в селі дияком. Такы велики родины в лемківских селах трафлялися дост часто. І медже нима завсе были барз сердечны стосунки і они тримали-ся купы. Як матір си давала рады зо своіма сестрами і братами, так си порадила і зо своіма шістма дітми. Вчыла іх порядку, культуры, рідной мовы і звычаів. Біль по страченій Отчызні выливалася в сьпіванках-колисанках, шчырій штоденній молитві за свою родину.

Двоє братів стали єґомосьтями, а єден з них – архімандритом. Они выіхали до Гамерикы. Двоє другых братів в Польшчы были засуджени і вывезени до Сибіру. Так же будучий отец Володимир мав з кого брати примір. Як юж быв в 9-ій клясы, то го выгнали зо школы, бо не пішов до комсомолу. Ниякы примусы – фізичны ци

моральни, не змусили го ся впокорити. Прото змушений быв выіхати зо села. Поборов ріжни жытьови прешкоды, закіньчыв технікум во Львові, служыв в Совєтскій Армиі, дале вернувся на Прикарпаття і працював індзынєром.

За тот час, што Влодко не быв в селі, Марися, яка была на шіст років молодша, выросла гардом дівком. Од чыстой приязні завязала-ся міцна любов. Обоє зрозуміли, же сут єден другому суджени. Шлюб взяли в лютім 1969 року і юж 46 років ідут по жытю чудесном родином. Гнеска мают дві доні і четверо внуків.

Вшытко было бы добрі, але молодий індзынєр не порывав ани дня з підпільном греко-католицком церквом, котра заохочувала твердых хлопців до духовной працы. Хтів быти, як і іншы з його родины, сьвашчеником. В лютім 1990 року закіньчыв Львівску семінарию Св. Духа і быв высьвачений на душпастиря митрополитом В.Стернюком.

Першы рокы службы не были барз легкы. Початково парафію достав в Тернопільскім рейоні. Хоц існувало замішаня з конфесиями, але удало му ся, спільно з імосьцьом, зарядити в окрузы єдину греко-католицку церкву. По тому дали му парафію в нашім Бучачи і мусьів поставити парафіян пред фактом, же юж іде.

Нашого о. Володимиря Шафрана од іншых різнит простота, шчыріст, вроджена повага до сьпівбесьідника. Не любит гварити дуже – слова замінят справом. Конкретні а пунктуальні. Николи ся не скаржыт, просто робит і – якнайліпше. Высоко цынит свій сьвашченичий обовязок.

Єго жена-імосьць єст катехитком, помагат му в выхованю малих бучачців в дусы правдивой віры а патріотизму. Она, направду, харизматична і осьвітчена особа в Бучачи, порадит каждому, хто просит єй помочы. В церкві Св. Покрови панує правдивий Дух красы і умиротворіня.

Отец Володимир в своіх казанях часто споминат своіх родичів, жывих і тых, котри одышли в другій сьвіт. В його родині мав місце дивний факт: коли гмерали двоє діти, то двоє жывих ставали сьвашчениками. В отця померли малима двоє братів: він з рідним братом стали сьвашчениками. В дворідного брата о. Павла гмерло малима двоє братів, то він став душпастирьом, а його сестра – законницьом (монашком). В брата о.Івана померло дітми двоє братиків, то він прийняв духовний сан, а другій став монахом і служыв з Митрополитом Любомирьом Гузаром. Такто Боже провидіня снує свою нитку жытя і смерти, єднат нас з небом і Господом – Творцьом вшыткого видимого і невидимого.

А родина Шафранів штоден, тихо і стало, творит благословіня для Лемків і не лемків. Для молодих і старых, добрых і не барз послушних, задля миру, спокою і доброй волі на нашій страждениій Украіні. На вельки сьвата – Риство, Йордан, Стрітеня ци Паску, сиви очы нашого отця сьвітят-ся по дітинячому, вінчуют і даруют нам шчыру радіст.

Многая і благая літа поважаній сьвашченичій родині Шафранів-Репелів!

Ніна ОЛЕНЮК –
голова Бучацкого районового товариства «Лемківщина».

НЕ ПОШЧЕСТИЛО

З циклю «Вундер-Кінд од Сянока»

Дідо Митро в своім казаню для внука Ваня не міг предвидіти вшыткого зо парібского жытя і повісти внукови. А внук юж не на жарт позерав на дівчатиска, хоц му пуциня ішчы не выросло, но він з того проблем не робив. Він си мисьлів, же пришов час запознатися з нима. До ока му хпало дівча на імено Марися. Оно і достало запрошыня на рантку. То было тихіцькє, потульне дівча, якє першыраз ішло на спотканя з «кавалєром», того барз ся кремпувало. Повіме одразу, же быв місячний а морозний вечер. Ванцьо, як веце обізнаний «парібок» і промотор того спотканя, взяв на ся кєровництво том милом бесьідом. Марися му не перечыла, лем потакала.

Бесьіду Ваньо провадив дост поважні. Оповідав про зьвізды а місяц на небі, про ґаздівку (же льоха літат за кнурами, а пес Пікусь до смерти затовк когута). Єдним словом, про вшытко такє, што му лем приходило до головы. Марися барз пильно слухала, потакала і кывала головом, а даколи тиж вставляла дакє слово.

Нараз Ваньо одчув, же му мерзнут ногы і уха. Він тепер веце думав не о бесьіді, з якой му юж вышло, а про мороз, якій барз го допікав, і о скорший конец той ранткы. На тому мож было бы ся розыйти. Але як ся розыйти, кєд Ваньови не позваляв парібскій гонор, а Марися не знала, же за ньом перший крок. Она, як і Ваньо, дуденіла і позерала непорочнима оченятами на «парібка». То было не спотканя, а змагы двох залюблених бенкартів на вытриманя. Ваньо кляв тот ден, коли му пришла до головы думка о спотканю. Ногы му доцяп задубіли, а в ухах штоси стріляло. На слупі, як на зло, грав голосник, якій барз любив в теплій хыжі слухати Ваньо. Він од того вшыткого мало не оцапів. Наконец Марися пішла до хыж, а Ваньо штомоци дав дьору домів, якбы за ним летіло сто дяблів. На оборі він ішчы пару минут «таньчыв гопака» – дупкав ногами і чухав уха, жебы ся іх дочутити. Як юж сягнув свого, рушыв до двери. В хыжі матір як вздріла Ваньови уха, червени як рак од натераня і вельки як в баєчной ляльки, наробила крику:

– Йой, йой, люде добри! Призрийте-ся на того мого паяца. Де-с быв, холєрнику? Я тя прошу остатній раз, престан сьмішыти люди і робити зо ся блазня.

Ваньо на то нич не повів і што мав повісти, як му зуб на зуб не трафляв. Внет шурнув і гвопхав-ся до перины, накрыв-ся з головом, жебы якнайскорше обігрити своє зимне тіло.

Тота Ваньова кавалєрка обышла-ся закатаріням. Ґамба му ся не заперала од кашлю, а уха такой кус одморозив. Людове лічыня бабы Нацкы выратувало го од векшой біды – запаліня плюц. Тепер він лежав під перином, пив гербату і лічыв захолоду, в єдночасы робив высьлід свого не барз вдатного спотканя...

З Михалом было інакше. Він по натурі не быв занадто бесьідливий, а тим паче з дівчатисками. При спотканю з Оленком не мав велькой потребы дашто повідати, бо она обертала языком за двох. Но Михал мав потребу в другому: пред рантком він барз нажльокав-ся машлянкы, того мав здутя. В брисы му кявчало і тото вызывало в него зліст, а в Оленкы – шчырий сьміх.

Оленка – то цьілковита одвротніст од Марисьі. Ій в бесьіді за словом до кышені не тра было лізти. Остра на язык, она могла каждому хамови дати одсьіч і стулити му пыск. А в тому выпадку, она добрі чула, же в Михаловім брисы грає «оркєстра» і ним трепле од студени. Зо сьміхом, но лагідні поцьілювала го в лице, повідаючы:

– Ід юж домів, Михасю, бо, не дай, Боже, ішчы замерзнеш, альбо наробиш в порточкы.

Такой срамоти Михал од Оленкы не чекав, того высьміяний одраз рушыв домів. Зато, як бы там не было, од закатаріня зостав выратувани.

Ци пришли до розуму Ваньо з Михалом? Як на зиму – такой пришли.

Миколай ФУЧЫЛО,
с. Воля Нижня, п-т Сянік.

НАД МЕЖОМ ЧЕРЕШЕНЬКА

Лемківска народня пісьня

– А над межом черешенька, а під межом – дві.
А юж з тобом, моя мила, а юж з тобом зьлі,
бо юж росне тобі бришок попід рамене.
На кого ж ты тераз повіш, як не на мене?
– На кого ж бы-м повідала, як не на тебе,
як ты ходив і ночував, а я для тебе?
Носив єс мі, фалечнику, червене вино,
жебы хлопця написати на твоє мено.
Ходит шугай попід вигляд, красьні собі грат,
а дівчына при колисцьі плаче-нарикат.
– Не плач, дівча, не нарикай, бо я возму тя,
як зозуля на новий рик прийде і закуват.
– Не звад же ня, фалечнику, бо-м я не гупа,
Бо зозуля на новий рик ниґда не кукат.
– А то вшытко Пан-Біг дає: то може даст,
же зозуля на новий рик може закукат.
– На запецку діти двоє, а на пецу – троє.
Воз же си, фалечнику, шытко, то – твоє.

(Літ. Східнослобожанські українські говірки. Нотатки до мовного портрета переселенців з Лемківщини: Науково-навчальний посібник. – Луганськ, 2006. – С.95-96. Редакція тексту пісні – І. Дуда).

КАЗАНЯ АМРОЗА

(Менше веце)

Хто з Вас, старокраєви Лемкы, не знав Амроза? Того Амроза, што зберав печаткы і казаня бесьідував? Што за печаткы вшыткым війтам четину цюпав? Здає-ся, такого села ніт на Лемковині по галицкій стороні, де бы не знали Амроза! Преходив Амроз і границю на Маковицю, але мадярски шандаре страшыли-ся Амроза і заперли го, і «дрібни крупкы» му давали істи. А кєд го выпустили, погрозив ім Амроз костуром і прокляв іх.

Вы могли видіти Амроза в зимі напів голого і на морозі босого, а в літі закутого в бляхи і зо тяжким гелмом на голові. Здоровий і веселий быв Амроз і молодо ся тримав. Ци жыє? Не знаме! Пят літ тому ішчы зме го виділи.

Люде, ходте ту до купы:
Фільозофы, мудры, глупы,
Меньшы, мали і велики,
Кривы, просты і горбаты!
Вшыткы греко-католикы,
Вшыткы римски уніаты,
Православни і християне –
Най ту каждий в коло стане!
Зле ся діє... Люде грішат,
Каждий пса на другим вішат,
Брат на брата, сын на тата.
Гей, вы, хлопці а дівчата,
Проганяйте-ся як коты
Поза сьтіны, поза плоты.
Не слухайте мамы-няня,
Послухайте хоц казаня!
Вы – парибци, вы – бетяре,
Даколи вас Бог покаре:
Каждий суций до дівчати,
А до книжкы вшыткы тупы.
Нуж ту треба почытати,
Бо-сте хлопці дакус глупы.
А вы, стари родителі:
Знате, де сут вашы діти?
Вмісто ряд тримати в селі,
Вы ідете в корчму пити!
А доброго треба бича
На дівчата чорноброви:
В голові ім шляркы, крайкы
І сукні оксамитови.
Біда, біда, гріх-содома,
Покайте-ся, грішни люде,
Юж дост біды мате дома!
.....
А вы, попы-целибаты,
Оставте нам Лемковину...
Заберайте свої ґраты,
Поправте сой кондовита,
Бо внет буде конец сьвіта!
Ангеле будут трубіти,
А вы зо страху ... віків амін!

Сват.

Літ.: Карпаторусский Календарь Лемко-Союза. – Юнкерс, Н. Й., ЗСА. – 1930 – С. 59 – 60.

Лемку! Маш бесьідувати, гварити, мовити, повідати, радити, речы, ґадати. Втовды лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

«Дзвони Лемківщини» -
часопис Всеукраїнського Товариства «Лемківщина»
Наша адреса:
46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21, тел. 52-29-93. www.Lemky.org.ua
Реєстраційне свідоцтво ТР 145
Тираж 1000 прим.
Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.
Підприємець Старух С. Є., м.Тернопіль, вул. Лукіяновича, 8. Тел. 42-52-13. E-mail: manager@vdruk.com

Редактор Ігор ДУДА
Редакційна колегія:
Василь МУЛЕСА (Закарпаття), *Олександр ВЕНГРИНОВИЧ* (Тернопіль), *Степан КРИНИЦЬКИЙ* (Івано-Франківськ), *Степан МАЙКОВИЧ* (Львів).
Комп'ютерний набір і верстка - *Тарас ВАШКІВ*.
Висловлені авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.
Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.
Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.